

Datum
2014-10-15

Diarienummer
2014-116

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Ökat stöd för underhållsreglering (Ds 2014:27)

(S2014/4944/FST)

Sammanfattning

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) delar inte bedömningen att Försäkringskassan bör ges ett sådant utökat uppdrag som arbetsgruppen föreslår i avsnitt 7.3.

ISF avstyrker förslagen om att underhållsstöd lämnas från och med andra månaden (avsnitt 9.1), att rätten till underhållsstöd upphör om den bidragsskyldige betalar till Försäkringskassan i rätt ordning (avsnitt 9.3) och att en expeditionsavgift införs (avsnitt 9.4).

ISF tillstyrker förslaget om ränta för tid efter förfallodagen (avsnitt 9.5).

ISF delar bedömningen att umgängesavdrag inom underhållsstödet bör avskaffas (avsnitt 9.6).

I övrigt har ISF inga synpunkter på förslagen.

Generella synpunkter på promemorian

ISF vill inledningsvis framhålla att det är positivt att det pågår ett arbete för att försöka få särlevande föräldrar att i större utsträckning sluta civilrättsliga avtal om underhållsbidrag. ISF vill dock påtala att flera av de problem som finns inom underhållsstödssystemet kommer att kvarstå även om förslagen i promemorian införs, framför allt att underhållsstödsbeloppet har en normerande effekt och att det finns barn som av olika anledningar inte får något underhåll alls. Vid sådana förändringar i regelverket som föreslås bör man beakta att det finns en möjlig risk att gruppen barn som inte får något underhåll alls kan bli större. Man bör vidare beakta att eventuella intressekonflikter mellan föräldrarna kan komma att skärpas, särskilt då (den ofta ekonomiskt svagare) boföräldern riskerar att bli mer utlämnad till den andra förälderns samarbetsvilja.

ISF anser att det behövs en genomgripande översyn av hela underhållsstödssystemet för att komma till rätta med de problem som finns i dagens system. Särlevandeutredningen bedömde i sitt betänkande att nuvarande utformning av underhållsstödssystemet bör förändras och i stället ersättas med ett förskottsbidrag som baseras på föräldrarnas civilrättsliga avtal om underhållsbidrag samt att utformningen av ett sådant system bör utredas i särskild ordning.¹ ISF instämmer i att ett sådant system bör utredas vidare.

ISF har följande synpunkter på förslagen i promemorian.

7.3 Försäkringskassan ges utökad uppdrag

ISF delar uppfattningen att särlevande föräldrar behöver mer kunskap om sitt ansvar för barnets försörjning samt om underhållsbidrag och underhållsstöd. ISF delar dock inte bedömningen att Försäkringskassan bör ges ett sådant utökad uppdrag som föreslås i promemorian. ISF ställer sig tveksam till om det utökade uppdraget kommer att medföra att särlevande föräldrar får tillräckligt med stöd för att på egen hand kunna komma överens om ett underhållsbidrag utifrån barnets behov och föräldrarnas samlade ekonomiska förmåga. Man bör inte undervärdera hur långt ifrån varandra föräldrarnas syn kan vara initialt och komplexiteten med att komma överens om ett avtal.

Det finns en risk för att det utökade uppdraget medför att det blir otydligt för såväl Försäkringskassans handläggare som för föräldrar vilken roll Försäkringskassan kommer att ha i samband med att föräldrarna ska komma överens om ett underhållsbidrag. Det finns vidare en risk för att det blir otydligt var gränsen går när det gäller vilka frågor om barns försörjning som Försäkringskassan respektive kommunerna bör behandla i sina samtal med särlevande föräldrar. ISF ställer sig tveksam till om det kommer att finnas möjlighet för båda föräldrarna att få samma information med tanke på att informationen och stödet kommer att lämnas huvudsakligen per telefon och på webbplatsen.

Försäkringskassan arbetar redan i dag med att informera särlevande föräldrar om möjligheten att reglera underhåll utanför underhållsstödssystemet och att öka antalet föräldrar som reglerar underhåll för sina barn på egen hand, så kallad direktbetalning. Det är inte utrett vad arbetet för ökad direktbetalning innebär ur ett barnperspektiv eller ur boföräldrarnas perspektiv. ISF kommer i sitt svar på ett regeringsuppdrag² som ska redovisas senast den 4 maj 2015 att beskriva kvaliteten i beslut och beslutsunderlag i underhållsstöd samt hur Försäkringskassan arbetar med direktbetalning.

---

¹ SOU 2011:51. Fortsatt förälder – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull, s. 470 ff.

² Regleringsbrev för budgetåret 2014 avseende Inspektionen för socialförsäkringen, 2013-12-12, S2013/8798/SAM (delvis).

9.1 Underhållsstöd lämnas från och med andra månaden

ISF är positiv till att det tydliggörs att föräldrarna förutsätts samarbeta för att komma överens om underhåll till barnet innan underhållsstöd kan komma i fråga. En förutsättning för att en fördröjning av rätten till underhållsstöd ska kunna införas är dock enligt ISF:s mening att föräldrar får möjlighet att få tillräckligt stöd för att på egen hand kunna komma överens om ett underhållsbidrag. Eftersom ISF ställer sig tveksam till om det utökade uppdraget för Försäkringskassan kommer att ge föräldrar ett tillräckligt stöd, avstyrker ISF i nuläget även förslaget om att underhållsstöd ska lämnas från och med den andra månaden.

9.3 Rätten till underhållsstöd upphör om den bidragsskyldige betalar till Försäkringskassan i rätt ordning

ISF avstyrker förslaget om att rätten till underhållsstöd upphör om den bidragsskyldige betalar betalningsbeloppet till Försäkringskassan i rätt ordning. Den omständigheten att den bidragsskyldige föräldern har betalat regelbundet till Försäkringskassan under ett halvår medför inte i sig att föräldrarna har förutsättningar för att komma överens om ett underhållsbidrag. Om föräldrarna i stället skulle börja betala ett underhåll som är på samma nivå som underhållsstödet direkt mellan sig leder förslaget inte till någon förbättring för barnet ur ekonomisk synvinkel.

I promemorian redogörs för att föräldrar kan ha olika incitament för ställningstagandet om underhåll bör regleras antingen som ett civilrättsligt underhållsbidrag eller som ett underhållsstöd genom Försäkringskassan. Enligt ISF finns det en möjlig risk att förslaget kan leda till att bidragsskyldiga föräldrar som av olika anledningar föredrar att underhållet regleras genom Försäkringskassan medvetet börjar släpa efter med inbetalningarna av betalningsbeloppet till Försäkringskassan för att förhindra att rätten till underhållsstöd upphör.

I promemorian saknas motivering till ställningstagandet att rätten till underhållsstöd ska upphöra efter en tidsperiod om sex månader. ISF anser att det finns anledning att ifrågasätta om det då har förflutit tillräckligt lång tid för att åter ta upp frågan om en överenskommelse om underhållsbidrag. Det bör tas i beaktande att en konflikt kan rivas upp och att en av föräldrarna kan hamna i en svår ekonomisk situation.

9.4 Expeditionsavgift

ISF avstyrker förslaget om att en expeditionsavgift införs. I såväl promemorian som i Särlevandeutredningens betänkande³ förs en

---

³ SOU 2011:51. Fortsatt förälder – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull, s. 467 ff.

diskussion om att en expeditonsavgift skulle kunna vara en konfliktdrivande faktor. ISF anser att ytterligare konfliktfaktorer inte bör föras in i det nuvarande regelverket.

En expeditonsavgift skulle vidare kunna medföra att boföräldern av olika anledningar väljer att inte ansöka om underhållsstöd på nytt, även i situationer när föräldrarna inte kan komma överens om ett underhållsbidrag. ISF anser slutligen att en expeditonsavgift riskerar att delvis drabba ekonomiskt utsatta föräldrar, även om det införs ett krav på att Försäkringskassans avdrag för avgiften vid utbetalning av underhållsstöd ska vara skäligt.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Per Molander. Carina Nägling har varit föredragande. I beredningen har också Ann-Zofie Duvander, Joakim Söderberg och Charlotta Örn deltagit.

Per Molander
Generaldirektör

Carina Nägling
Jurist